

KEO-10 Rasimus Johanna(UM)

19.05.2021
JULKINEN

Asia

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi merentakaisen maiden ja alueiden assosiaatiosta Euroopan unioniin, mukaan lukien suhteet Euroopan unionin sekä Grönlannin ja Tanskan kuningaskunnan välillä ("MMA-assosiaatiopäätös ml. Grönlanti")

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi ehdotuksensa neuvoston päätökseksi merentakaisen maiden ja alueiden (MMA) assosiaatiosta Euroopan unioniin, ml. suhteet Euroopan unionin sekä Grönlannin ja Tanskan kuningaskunnan välillä (COM(2018) 461 final) neuvoston AKT- ja COEST-työryhmien yhteiskokouksessa 6.7.2018. Suomi korosti tässä yhteydessä arktisen ja pohjoisen naapuruston erityishaasteita yhdessä Tanskan kanssa. Eduskunnalle annettiin tietoa em. komission ehdotuksesta U-kirjelmän U 88/2018 vp yhteydessä.

Työryhmäkäsittelyjen jälkeen AKT-työryhmä ilmaisi 23.4.2019 yksimielisesti hyväksyvänsä ehdotustekstin. Pysyvien edustajien komitea (COREPER) pääsi 7.5.2019 tekstistä yhteisymmärrykseen. Neuvoston osittaisesta yleisnäkemyksestä jätettiin pois säännökset, joilla oli talousarviovaikutuksia tai jotka olivat luonteeltaan horisontaalisia, koska neuvottelut monivuotisesta rahoituskehyksestä olivat siinä vaiheessa kesken. Lisäksi viittaukset kolmansiin maihin sekä muihin kuin AKT-valtioihin ja -alueisiin päätettiin käsitellä myöhemmin, kun neuvottelut Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista olisi saatu päätökseen. Käsittelyä ehdotuksesta neuvoston päätökseksi jatkettiin AKT-työryhmässä niiltä osin, jotka olivat jääneet osittaisen yleisnäkemyksen ulkopuolelle, kun rahoituskehysneuvottelut etenivät. Viimeisin päätösehdotus (REV 4) asetettiin hiljaiseen hyväksymismenettelyyn, joka päättyi 17.5.2021. Yksikään jäsenmaa ei rikkonut hiljaisuutta, joten päätösehdotus siirretään COREPER:lle, joka 21.5.2021 päättää Euroopan parlamentin uudesta konsultoinnista. Neuvoston oikeuspalvelun näkemys on, että neuvosto on muokannut siinä määrin aiemmin parlamentin hyväksymää ehdotusta neuvoston päätökseksi, että parlamentin on käsiteltävä sitä uudestaan.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä viimeisimmän päätösehdotuksen (REV 4). MMA-maita tuettiin EU:n edellisessä rahoituskehyksessä (2014-2020) talousarvion ulkopuolisesta Euroopan kehitysrahastosta (EKR). Suomen kantana rahoituskehysneuvottelujen ajan oli ulkosuhderahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen, sekä johdonmukaisuuden ja joustavuuden lisääminen yhdistämällä aiempia rahoitusvälineitä yhtenäiseksi ulkosuhderahoitusvälineeksi, johon sisältyisi aiemmin mm. merentakaisia maita ja alueita rahoittanut EKR.

Valtioneuvosto pitää järkevänä MMA-päätöksen nykyaikaistamista ja mukauttamista EU:n nykyiseen poliittiseen toimintakehykseen. Suomen näkemyksen mukaan kehittyneempien kumppaneiden, kuten merentakaisen maiden ja alueiden kanssa voidaan harjoittaa muita yhteistyömuotoja siirtymällä pois perinteisestä kehitysyhteistyöstä.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetulla neuvoston päätöksellä on tarkoitus vahvistaa EU:n ja merentakaisen maiden ja alueiden assosiaation määräykset ja menettelyt. Ehdotetulla päätöksellä korvataan aiemmat suhteita merentakaisiin maihin ja alueisiin sekä Grönlantiin koskeneet neuvoston päätökset 2013/755/EU ('neuvoston päätös merentakaisen maiden ja alueiden assosiaatiosta Euroopan unioniin') ja 2014/137/EU ('neuvoston päätös Euroopan unionin sekä Grönlannin ja Tanskan kuningaskunnan välisistä suhteista').

EU:n sekä merentakaisen maiden ja alueiden suhteita määrittävä edellinen assosiaatiopäätös umpeutui vuoden 2020 lopussa. Komissio antoi kesäkuussa 2018 vuosia 2021–2027 koskevaan monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvien ehdotusten yhteydessä myös esityksen uudeksi neuvoston MMA-assosiaatiopäätökseksi. Uusi päätös kattaisi vuodet 2021–2027 eli uuden rahoituskauden.

Merentakaiset maat ja alueet ovat olleet Euroopan unioniin assosioituja siitä asti, kun Rooman sopimus tuli voimaan. MMA:t käsittävät 13 saarta¹, jotka sijaitsevat Atlantilla, antarktisella ja arktisella alueella, Karibialla, Intian valtameressä ja Tyynellämerellä. Ne eivät ole suvereenia valtioita vaan riippuvuussuhteessa tiettyihin EU:n jäsenvaltioihin: Tanskaan, Ranskaan ja Alankomaihin. Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eron jälkeen päätösehdotusta ei sovelleta enää 12:een merentakaiseen maahan ja alueeseen, jotka ovat sidoksissa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

MMA:illa on laaja itsehallinto, joka kattaa esim. talousasiat, työmarkkinat, kansanterveyden, sisäasiat ja tullin, kun taas puolustus- ja ulkoasiat kuuluvat yleensä jäsenvaltioiden toimivaltaan. MMA:t eivät ole osa unionin tullialuetta eivätkä sisämarkkinoita. Siksi niihin ei sovelleta unionin lainsäädäntöä. MMA:iden asukkaat ovat niiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisia, joihin asianomaiset MMA:t ovat perustuslaillisesti sidoksissa.

Aiemmin Euroopan kehitysrahastosta (EKR) allokoitu taloudellinen tuki merentakaisille maille ja alueille suoritetaan nykyisessä rahoituskehyksessä 1. tammikuuta 2021 lähtien EU:n talousarviosta. EU:n ulkosuhderahoitusjärjestelmän yhtenäistämisen periaatteen mukaisesti suhteet merentakaisiin maihin ja alueisiin ml. Grönlanti tulee kattaa yhdellä neuvoston päätöksellä, joka korvaa aiemmat em. päätökset.

Päätösehdotuksen **ensimmäisessä osassa** määritellään assosiaation **yleiset määräykset** eli osapuolten yhteistyön maantieteellinen kattavuus, yleiset periaatteet ja arvot sekä institutionaalinen rakenne. Keskeisen poliittisen kehikon yhteistyölle muodostaa kestävän kehityksen 2030 Agenda.

Ehdotuksen **toisessa osassa** määritellään assosiaatioon liittyvät **kestävän kehityksen tavoitteiden mukaiset yhteistyöalat**. Merentakaiset maat ja alueet ovat saarivaltioita, joilla on erityisiä yhteisiä haasteita ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä luonnon monimuotoisuuden

¹ Grönlanti, Uusi-Kaledonia ja siihen kuuluvat alueet, Ranskan Polynesia, Ranskan eteläiset ja antarktiset alueet, Wallis- ja Futunasaaret, Saint-Pierre ja Miquelon, Saint Barthélemy, Aruba, Alankomaiden Antillit: Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten.

suojelussa. Assosiaatio muodostaa puitteet poliittiselle vuoropuhelulle ja yhteistyölle yhteisen edun mukaisilla aloilla, joita ovat mm.:

- a) Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen, valtamerien suojeleminen ja katastrofeihin varautumiskyky.
- b) MMA-maiden pääsy globaaleihin liikenneverkkoihin ja tieto- ja viestintätekniikkaan.
- c) Tutkimus- ja innovaatioyhteistyö.
- d) Nuoriso, koulutus, lasten oikeudet, terveys, työllisyys, ruokaturva.
- e) Kulttuurivaihto, kulttuuriperinnön suojeleminen ja turismi.
- f) Järjestäytyneen rikollisuuden vastainen taistelu, ihmiskaupan, lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja sukupuoleen perustuvan väkivallan vastainen taistelu.

Päätösehdotuksen **kolmannessa osassa** määritellään unionin ja merentakaisien maiden ja alueiden **kauppaa koskevan yhteistyön tavoitteet**. Kaupallisen yhteistyön tavoitteina ovat mm.:

- a) MMA-maiden taloudellinen ja sosiaalinen kehitys vahvistamalla taloussuhteita Euroopan unioniin.
- b) MMA-maiden integroituminen maailmankauppaan sekä tavara- ja palvelukaupan edistäminen.
- c) Investointien edistäminen.
- d) Globaalin rahoitusjärjestelmän läpinäkyvyyden ja hyvän verohallinnan edistäminen.
- e) MMA-maiden talouksien monipuolistaminen.
- f) MMA-maiden tukeminen tavara- ja palvelukauppaa koskevien politiikkojen muotoilussa.
- g) MMA-maiden vienti- ja tuontiosaamisen vahvistaminen.
- h) MMA-maiden lainsäädännön yhteensovittaminen unionin lainsäädännön kanssa siltä osin, kuin se on tarpeellista.
- i) Kauppapoliittisen dialogin edistäminen osapuolten välillä.
- j) MMA-maiden vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen EU:n vapaakauppasopimuksiin liittyvissä konsultaatioissa ja vaikuttavuusarvioinneissa.
- k) MMA-maiden vaikuttavuusarviointien huomiointi EU:n vapaakauppasopimuksia koskevissa neuvotteluissa.

Ehdotuksen **neljäs osa** käsittelee EU:n ja merentakaisien maiden ja alueiden rahoitusyhteistyötä. Nykyisen rahoituskehityksen aikana vuosina 2021–2027 MMA-maille on esitetty allokoitavaksi 500 000 000 euroa nykyhinnoin ehdotetulla neuvoston päätöksellä. Lisäksi MMA-maille allokoidaan täydentävänä ulkoiseen käyttötarkoitukseen sidottuna tulona MMA-investointivälineestä (OCT Investment Facility) palautuvia varoja. Tuki MMA-maille ohjelmoidaan EU:n ulkosuhderahoitusvälineen (Global Europe) asetuksen, EU:n varainhoitoasetuksen ja tämän ehdotetun neuvoston päätöksen periaatteiden ja määräysten mukaisesti.

Päätösehdotuksen **viides osa** kattaa loppumääräykset, joissa mm. annetaan komissiolle valtaa antaa delegoituja säädöksiä muuttaa alkuperäsääntöjen menettelyjä ja niihin liittyviä määritelmiä liitteessä II, jotta voidaan huomioida teknologinen kehitys ja tullilainsäädännön muutokset. Komissio voi delegoiduilla säädöksillä tarkistaa myös liitteen I indikaattoreita. Lisäksi loppumääräyksissä on määräyksiä mm. assosiaatiopäätöksen kumoamisesta, voimaantulosta ja julkaisemisesta. Päätöstä esitetään sovellettavaksi nykyisen rahoituskehityksen alusta lukien, toisin sanoen 1.1.2021 alkaen.

Päätösehdotuksen liite I koskee unionin taloudellista tukea merentakaisille maille ja alueille.

Päätösehdotuksen liite II koskee 'alkuperätuotteiden' käsitettä ja hallinnollisen yhteistyön menettelyjä.

Päätösehdotuksen liite III koskee tullietuuksien väliaikaista peruuttamista.

Päätösehdotuksen liite IV koskee suoja- ja valvontamenettelyjä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

MMA-assosiaatiopäätös perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEUT) neljänteen osaan. SEUT 203 artiklan mukaisesti neuvosto antaa säännökset ko. maiden ja alueiden sekä unionin välistä assosiaatiota koskevista säännöistä ja menettelyistä erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

SEUT-sopimuksen 203 artiklan mukaisesti Euroopan parlamenttia tulee kuulla ennen neuvoston päätöksen tekemistä.

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaosto 19.5.2021

Eduskuntakäsittely

U 88/2018 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksella ei valtioneuvoston käsityksen mukaan ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Suomen ja MMA:iden välinen kauppa on marginaalista, eikä uusi MMA-päätös muuttane tätä tilannetta. Jatkossa taloudellinen tuki MMA-maille allokoidaan EU:n talousarviosta tämän ehdotetun neuvoston päätöksen mukaisesti osana ulkosuhderahoitusjärjestelmää. Lisäksi MMA:ille voidaan myöntää rahoitusta yhtenäisestä ulkosuhderahoitusvälineestä (Global Europe), humanitaarisen avun välineestä ja Euroopan investointipankin kautta MMA-rahoitusvälineellä, joka korvaa MMA-investointivälineen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2018) 461 final; 4346/2021 REV 4

Neuvoston asiakirja 8944/2019

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ulkoministeriö / KEO-10 / Johanna Rasimus, johanna.rasimus@formin.fi, p. 0295 351767

Ulkoministeriö / OIK-20 / Laura Peuraniemi, laura.peuraniemi@formin.fi, p. 0295 350 268

EUTORI-tunnus

EU/2018/1259

Liitteet**Viite**

EU/2018/1259

Asiasanat Hoitaa	merentakaiset alueet, ulkosuhteet; rahoitus TEM, UM, VM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, VNK, VTV
